

ใบความรู้เรื่อง ราชาริราช ตอนสมิงพระรามอาสา
หน่วยที่ ๕ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง ราชาริราช ตอนสมิงพระรามอาสา
รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

ความเป็นมา

ราชาริราช ตอน สมิงพระรามอาสา เป็นหนังสือที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช โปรดเกล้าฯ ให้พระยาพระคลัง (หน) พระยาอินทรอัครราช พระภริมรัศมี และพระศรีภุริปริษา ช่วยกันแต่งขึ้น เป็นบทร้อยแก้ว โดยมีพระราชประสงค์ให้แต่งเพื่อเป็นหนังสือสำหรับบำรุงสติปัญญาของพระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการ มีเนื้อหาสาระและส่วนประกอบปลีกย่อยมาจากมหายุทธสงครามในพระราชพงศาวดารรามัญ (มอญ) แปลจากภาษารามัญเป็นภาษาสยาม นิยมอ่านเพื่อเป็นความรู้ทางด้านกลยุทธ์ทางการเมือง วิสัยของมนุษย์ เรื่องราวทางศีลธรรมและการใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหา และมีสำนวนโวหารไพเราะโดดเด่นและให้คติสอนใจเป็นอย่างดี

ประวัติผู้แต่ง

เจ้าพระยาพระคลัง (หน) เกิดในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ สมัยอยุธยาตอนปลาย และถึงแก่อสัญกรรม เมื่อ พ.ศ. ๒๓๔๘ ในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

ในรัชสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี ได้รับราชการเป็นหลวงสรวิชิต แล้วไปเป็นนายด่าน เมืองอุทัยธานี ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้เลื่อนเป็นพระยาพิพัฒน์โกษา และเลื่อนเป็นพระยาพระคลัง (หน) ในที่สุด

เจ้าพระยาพระคลัง (หน) มีความสามารถในการประพันธ์ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ผลงานที่สำคัญ คือ ลิลิตเพชรมงกุฎ อิเหนาคำฉันท์ ราชาริราช สามก๊ก กากีคำกลอน ลิลิตพยุหยาตราเพชรพวง ลิลิตศรีวิชัยชาดก กลอนจารึกเรื่องสร้างภูเขาวัดราชคฤห์ ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์กุมารและกัณฑ์มัทรี

ลักษณะคำประพันธ์

ราชาริราช ตอน สมิงพระรามอาสา เป็นเรื่องแปลและเรียบเรียงเป็นร้อยแก้ว ใช้ประโยคที่มีขนาดสั้นยาว ได้จังหวะ มีคารมคมคาย ใช้โวหารต่าง ๆ ได้อย่างจับใจ และมีกลวิธีในการดำเนินเรื่องแบบเล่าเรื่องไปเรื่อย ๆ ลักษณะแบบนิทาน เช่น “เรารักสัตย์ยิ่งกว่าทรัพย์ อย่าว่าแต่สมบัติมนุษย์นี้เลย ถึงท่านจะเอาทิพย์สมบัติของสมเด็จพระอินทร์มายกให้เรา เราก็มิได้ปรารถนา”

เรื่องย่อ

พระเจ้ากรุงต้าฉิงแห่งประเทศจีน ยกทัพมาล้อมกรุงอังวะ ต้องการให้พระเจ้ามณเฑียรทอง ออกไปถวาย บังคม และขอให้ส่งทหารออกมาขี่ม้าร่ำทวนต่อสู้กันตัวต่อตัวกับกามะนี ทหารเอกของเมืองจีน ถ้าฝ่ายกรุงรัตนบุระ อังวะแพ้ต้องยกเมืองให้ฝ่ายจีน แต่ถ้าฝ่ายจีนแพ้จะยกทัพกลับทันที

พระเจ้ากรุงอังวะประกาศหาผู้ที่จะอาสาออกไปรบกับกามะนี ถ้าสามารถรบชนะกามะนีทหารเอกของ เมืองจีน จะโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นพระมหาอุปราชและแบ่งสมบัติให้กึ่งหนึ่ง

เมื่อสมิงพระรามที่ถูกจับเป็นเชลยเมืองอังวะทราบข่าวก็คิดตึกตรองว่า หากจีนชนะศึกครั้งนี้จีนคงยกทัพไป ตีเมืองหงสาวดีของตนต่อเป็นแน่ ควรคิดป้องกันไว้ก่อนจึงอาสาออกรบ แม้แรก ๆ จะเกรงว่าการอาสาครั้งนี้จะเป็น “หาบสองบ่า อาสาสองเจ้า” ก็ตาม โดยขอพระราชทานม้าฝีเท้าดีตัวหนึ่งและได้เลือกม้าของหญิงม่าย ซึ่งมีลักษณะ ดีทุกประการ สมิงพระรามนำม้าออกไปฝึกหัด ให้รู้จักทำนองจนคล่องแคล่วสันทัดขึ้น พร้อมทั้งทูลขอเหล็กและ ตะกรวยผูกข้างม้า

ในระหว่างการรบ สมิงพระรามเห็นว่ากามะนีมีความชำนาญด้านการรบเพลงทวนมากและยังสวมเกราะไว้ แน่นหนา สมิงพระรามจึงใช้อุบายว่าให้แต่ละฝ่ายแสดงท่ารำให้อีกฝ่ายร่ำตามก่อนที่จะต่อสู้กัน ทั้งนี้เพื่อจะคอยหา ช่องทางที่จะแทงทวนให้ถูกตัวกามะนีได้

เมื่อสมิงพระรามหลอกล่อให้กามะนีร่ำตามในท่าต่าง ๆ จึงได้เห็นช่องใต้รักแร้กับบริเวณเกราะซ้อนท้าย หมวกที่เปิดออกได้ สมิงพระรามจึงหยุดร่ำให้ต่อสู้กันโดยทำทีว่าสู้ไม่ได้ จากนั้นขับม้าหนีให้ม้าของกามะนีเหนื่อย เมื่อได้ที่ก็สอดทวนแทงซอกใต้รักแร้ แล้วฟันย้อนกลีบเกราะตัดศีรษะของกามะนีขาด แล้วเอาขอเหล็กสับใส่ ตะกรวยโดยไม่ให้ตกดิน นำมาถวายพระเจ้ามณเฑียรทอง

เมื่อฝ่ายจีนแพ้ พระเจ้ากรุงจีนก็สั่งให้ยกทัพกลับตามสัญญา พระเจ้ามณเฑียรทองพระราชทานตำแหน่ง มหาอุปราชและพระราชธิดา ให้เป็นบาทบริจาริกาแก่สมิงพระรามตามที่ได้รับสั่งไว้

